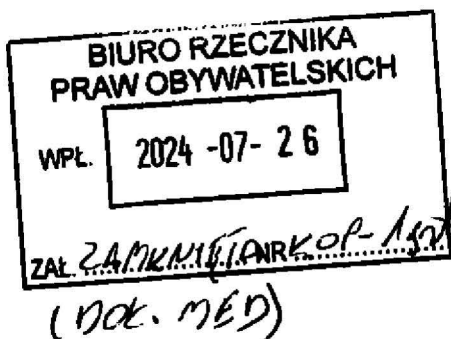

D/K-P.0812.7.2024.AB

Grudziądz, dn. 19 lipca 2024 r.

RPW/63955/2024 N
Data: 2024-07-26

Pan Rafał Kulas
Dyrektor Zespołu
Krajowy Mechanizm
Prewencji Tortur

Biurowiec Rzecznika
Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Szanowny Panie Dyrektorze,

W odpowiedzi na zalecenia i rekomendacje zawarte w raporcie Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z dnia 17 maja 2024 r., znak sprawy: KMP.571.13.2023.PB, z wizytacji podległej mi jednostki, która miała miejsce w dniach 18 – 22 września 2023 r. oraz 18 – 19 października 2023 r., uprzejmie przedstawiam swoje stanowisko w niniejszej sprawie:

- 1. Podjęcie pilnych działań polegających na wyeliminowaniu opisywanego przez więźniów sposobu traktowania przez personel jednostki oraz otrzymywanie przez cały personel penitencjarny od kierownictwa jednostki stanowczego sygnału, że wszelkie formy niewłaściwego traktowania (w tym słowne znieważanie osadzonych) są zabronione i będą surowo karane***

oraz wyjaśnienie kwestii zawartych w pkt. 6.1 raportu

Właściwe relacje funkcjonariuszy i pracowników z osadzonymi, w tym należyte zwracanie się do osób pozbawionych wolności, podlegają stałemu nadzorowi ze strony kadry kierowniczej jednostki m. in. w trakcie prowadzonych kontroli, wizytacji i inspekcji. Sygnały od osadzonych dotyczące niewłaściwego traktowania, zawarte m. in. w skargach, zawsze są wnikliwie badane zarówno przeze mnie, nadrzędne organy Służby Więziennej, jak i w ramach nadzoru penitencjarnego przez Sąd Okręgowy w Toruniu III Wydział Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych. Już po pierwszej wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur, w czasie indywidualnych rozmów z poszczególnymi kierownikami, zwróciłem szczególną uwagę na konieczność nieodpuszczania do wszelkich form niewłaściwego postępowania podległej załogi wobec osób pozbawionych wolności, co w ocenie Wizytujących – w czasie kolejnej wizyty i rozmów z osobami pozbawionymi wolności – przyniosło pożądany skutek. Niemniej jednak w celu przyjęcia przez funkcjonariuszy i pracowników bezwzględnych zasad związanych z humanitarnym traktowaniem osadzonych i poszanowaniem ich godności osobistej w dniu 23 maja 2024 r., podczas odprawy penitencjarno – ochronnej, ponownie przypomniałem funkcjonariuszom i pracownikom, by każdego dnia służby i pracy wypełniali swoje obowiązki z poszanowaniem praw drugiego człowieka, kierując się zasadami uczciwości, honoru i szacunku do osób pozbawionych wolności.

Ponadto zobowiązałem wszystkich kierowników działów do włączenia tematyki związanej z humanitarnym i godnym traktowaniem osób pozbawionych wolności do szkoleń i odpraw działowych oraz objęcia bieżącym nadzorem właściwego traktowania osadzonych przez podległych im funkcjonariuszy i pracowników.

Z uwagi na poufność rozmów przedstawicieli KMPT z osobami pozbawionymi wolności i związanym z tym brakiem możliwości ustalenia personaliów osadzonych, które miały zgłaszać przypadki przemocy, nie sposób odnieść się szczegółowo do twierdzeń zawartych w pkt. 6.1 raportu (str. 32 – 34). W kwestii znajomości przez jedną z osadzonych wyglądu pomieszczenia przeznaczonego do udzielenia widzeń bez dozoru funkcjonariuszy, mimo nie używania go od czasu rozpoczęcia remontu w oddziale, uprzejmie wyjaśniam, że nawet do nieużywanych na co dzień pomieszczeń mogą wchodzić osadzeni. Są one np. co pewien czas sprzątane przez osoby pozbawione wolności, zwłaszcza w trakcie remontów. W pomieszczeniach tych dokonywane są również naprawy. Każda z osób pozbawionych wolności może zatem w łatwy sposób posiąść wiedzę na temat wyglądu praktycznie każdego pomieszczenia w jednostce penitencjarniej.

Co do wątpliwości osób wizytujących jednostkę w zakresie wykorzystania zbyt dużych sił i środków wobec osadzonej w dniu 18 września 2023 r. w trakcie doprowadzania do pokoju

wychowawcy, uprzejmie wyjaśniam, że istniały ustawowe przesłanki do prewencyjnego użycia wobec niej środków przymusu bezpośredniego w postaci kajdanek zakładanych na ręce trzymane z tyłu oraz siły fizycznej w postaci technik transportowych. Środki te zostały użyte w celu zapobieżenia agresji ze strony osadzonej podczas doprowadzania i wymierzania jej kary dyscyplinarnej, zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 383). Skazana ta bowiem odgrażała się administracji, twierdząc m. in., że nie ręczy za siebie i aż ją nosi. Należało zatem podjąć środki zaradcze aby zapewnić funkcjonariuszom bezpieczeństwo osobiste. Fakt, że osadzona podczas stosowania wobec niej środków nie stawiała fizycznego oporu i nie prezentowała agresji świadczy jedynie o tym, że zastosowane środki przyniosły spodziewany efekt. Zgodnie z art. 52 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy uprawniony, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 11, nie dokumentuje prewencyjnego użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego (także przy użyciu nagrań audiowizualnych), chyba że skutkowało to zranieniem osoby lub wystąpieniem innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmiercią lub szkodą w mieniu. Niemniej jednak, aby zminimalizować ryzyko przekroczenia uprawnień przez podległych mi funkcjonariuszy, prewencyjne użycie środków przymusu bezpośredniego na podstawie art. 13 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy dokumentowane jest zapisem wideo oraz notatkami służbowymi. Daje to możliwość dokonania przez przełożonych oceny zasadności i praworządności ich użycia. W dniu 18 września 2023 r. dokonano takiej oceny, także poprzez analizę zapisów kamer telewizji przemysłowej, nasobnej oraz kamery przenośnej, nie dopatrując się żadnych nieprawidłowości. Dlatego też, zgodnie art. 73 a § 6 k.k.w., zapisy kamery przenośnej i nasobnej zostały niezwłocznie zniszczone. Nie było bowiem przesłanek, o których mowa w art. 73 a § 5 k.k.w., do podjęcia przeze mnie decyzji o czasie ich przechowywania i wykorzystania. Dlatego też nagrania te nie były dostępne dla osób Wizytujących w dniach 18-19 października 2023 r., kiedy to zwrócili się o ich udostępnienie. Zatem sposób postępowania z nagraniami z prewencyjnego użycia środków przymusu bezpośredniego nie wynika z wewnętrznej procedury obowiązującej w podległej mi jednostce, a z kodeksowych zapisów.

Co do rzekomego urazu ręki osadzonej, do którego miało dojść w wyniku użycia środków przymusu bezpośredniego, ponownie wyjaśniam, że osadzona nie zgłaszała żadnych obrażeń po użyciu środków, a wizyta lekarska, która odbyła się bezpośrednio po wizytacji przedstawicieli KMPT potwierdziła tylko, że osadzona uraz wymyśliła. Jak wynika z dokumentacji osobopoznawczej osadzona ta ma bowiem skłonności do konfabulacji i zachowań manipulacyjnych. Jest również negatywnie nastawiona do administracji zakładu karnego i prezentuje oporową postawę.

Osadzona, o której mowa na stronie 37 raportu, została decyzją Komisji Penitencjarnej w Areszcie Śledczym w Bydgoszczy, na podstawie art. 88a § 1 pkt 3 lit. b k.k.w., zakwalifikowana do kategorii osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu. Osadzona ta dopuściła się groźnego zakłócenia porządku i bezpieczeństwa, bowiem w dniu 19 sierpnia 2021 roku dokonała czynnej napaści na funkcjonariusza Służby Więziennej. Ponadto charakter popełnionych przez nią przestępstw wskazywał, że mogła ona pozostawać w swoim postępowaniu skrajnie nieprzewidywalna i groźna. Osadzona o znacznym stopniu demoralizacji, w swoich reakcjach przejawiała zachowania impulsywne i skrajnie agresywne. Skazana wyjątkowo nieobliczalna, sprawiająca liczne problemy wychowawcze, wielokrotnie karana dyscyplinarnie. Osadzona stwarzała poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu, przez co na podstawie art. 88 b § 1 k.k.w. zachodziła konieczność stosowania wszystkich warunków odbywania kary w zakładzie karnym typu zamkniętego dla skazanej tzw. „niebezpiecznej”. Ponadto osadzona w dniach od 16 września 2021 roku do 8 września 2022 roku objęta była zaleceniami karty osadzonego zagrożonego samobójstwem z uwagi na zachowania dysfunkcyjne, w znacznej mierze opozycyjne, nacechowane silnymi emocjami o cechach historycznych, impulsywnych, nieprzewidywalnych, co powodowało trudności osadzonej w racjonalnym myśleniu. Osadzona zgodnie z orzeczeniem psychologiczno-penitencjarnym z dnia 24 lutego 2021 roku została skierowana do odbywania kary w oddziale dla osadzonych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo.

W dniu 27 stycznia 2022 r. skazana nadal była zakwalifikowana do kategorii osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu i zakwaterowana była w celi mieszkalnej monitorowanej nr 107 w oddziale A/1 przeznaczonej dla tej kategorii osadzonych. W związku z powyższym prewencyjne używanie wobec niej środków przymusu bezpośredniego w postaci kajdanek było dopuszczalne na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1683 z późn. zm.) bez zaistnienia dodatkowych przesłanek. Prewencyjne użycie wskazanych wyżej środków przymusu bezpośredniego wobec osadzonej nie wymagało również dokumentowania, w tym nagrywania. Osadzona w dniu 27 stycznia 2022 r. deklarowała dokonanie czynów autoagresywnych. Dlatego też natychmiast przystąpiono do działań związanych z dokonaniem kontroli celi mieszkalnej, w której przebywała. Skazana odmówiła wykonania polecenia opuszczenia celi mieszkalnej na czas kontroli, do czego zobowiązują ją zapisy art. 223f § 1 i art. 223i § 2 k.k.w, prezentując przy tym wulgarne i nieregulaminowe zachowanie względem funkcjonariuszy Służby Więziennej. Dlatego też Zastępca Dyrektora, na podstawie art. 11 pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 383) podjął decyzję o użyciu wobec niej środków przymusu bezpośredniego w postaci siły

fizycznej w postaci technik transportowych oraz kajdanek zakładanych na ręce trzymane z tyłu celem wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez uprawnionego poleceniem. Dopiero wówczas zaczęto używać do rejestrowania zajścia kamery przenośnej. Ponieważ doszło do eskalacji agresji osadzonej w przedścionku łaźni, zaczęła ona stawiać czynny opór i kopać w tarczę ochronną, zaistniała kolejna z przesłanek do użycia wobec niej środków przymusu bezpośredniego, o której mowa w art. 11 pkt 13 cytowanej wyżej ustawy w postaci pokonania czynnego oporu. Cel użycia środków został osiągnięty, bowiem osadzona została wyprowadzona z celi, co umożliwiło funkcjonariuszom Służby Więziennej podjęcie działań związanych z kontrolą celi. Trudno zgodzić się z twierdzeniem osób Wizytujących dotyczącym sprawiania osadzonej nadmiernego bólu podczas użycia środków przymusu bezpośredniego. Manipulacyjne i demonstracyjne wykrzykiwanie przez osadzoną nieuzasadnionych słów dotyczących rzekomego sprawowania jej bólu poprzez założenie zbyt ciasno kajdanek oraz zastosowania chwytów transportowych było zachowaniem właściwym dla cech osobowościowych skazanej, skierowanym raczej na wywołanie sensacji w środowisku innych osadzonych, niż zasygnalizowaniu rzeczywistego dyskomfortu. Z analizy zapisów dostępnego materiału wideo jednoznacznie bowiem wynika, że kajdanki założone były w sposób humanitarny, niesprawiający osadzonej ucisku na nadgarstki. Potwierdza to wyraźnie zapis z kamery przenośnej z okresu od godziny 10:49 do godziny 10:50, kiedy to widoczne jest jak szczęki kajdanek są „swobodnie założone”. Przez cały czas użycia środka przymusu bezpośredniego założenie kajdanek nie uległo zmianie, ani nie wymagało żadnej poprawy. Przez cały zapis wideo widać również, że interweniujący funkcjonariusze nie wkładają nadmiernej siły w użycie środka przymusu bezpośredniego w postaci siły fizycznej w postaci technik transportowych. Zastosowanie podczas interwencji tarczy obronnej miało natomiast na celu zapewnienie osadzonej bezpieczeństwa oraz bezpieczeństwa interweniujących funkcjonariuszy. W celu uniknięcia przez osadzoną jakiegokolwiek urazu zabezpieczana była głowa. Bezpośrednio po osiągnięciu celu użycia środków przymusu bezpośredniego zaprzestano ich użycia. Przegląd materiału rejestrującego obraz oraz wnioski uzyskane z bezpośredniego nadzoru nad użyciem względem osadzonej środków przymusu bezpośredniego nie wykazały nieprawidłowości w zakresie praworządności i zasadności użycia względem osadzonej środków przymusu.

W załączeniu przesyłam kserokopię dokumentacji medycznej tejże osadzonej.

W kwestii przedstawienia przepisów regulujących oznaczenia funkcjonariuszy podejmujących interwencję wyjaśniam, że zgodnie z § 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 czerwca 2018 r. w sprawie umundurowania i wyposażenia polowego funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. z 2024 r., poz. 532) funkcjonariusz na umundurowaniu i wyposażeniu polowym nosi dystynkcje określające posiadany stopień Służby Więziennej, oznaki Służby

Więziennej oraz znaki identyfikacyjne. Jednocześnie jednak, w czasie przeprowadzania interwencji funkcjonariusze wyposażeni są w środki ochrony osobistej. Użycie przez funkcjonariuszy podczas interwencji tarcz, kasków, kamizelek i rękawic ochronnych, nageleńników, naramienników oraz innych ochraniaczy wrażliwych części ciała jest dopuszczalne na podstawie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie uzbrojenia Służby Więziennej oraz rodzajów broni i środków ochrony stosowanych przez jej funkcjonariuszy w czasie pełnienia obowiązków służbowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1450 z późn. zm.). Użycie kominiarek, do zadań tego wymagających, dopuszcza natomiast przepis § 2 ust. 3 rozporządzenia w sprawie umundurowania i wyposażenia polowego funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. z 2024 r., poz. 532). Wskazane wyżej przedmioty nie noszą oznak identyfikujących noszących je funkcjonariuszy. Niemniej jednak z użycia środków przymusu bezpośredniego każdorazowo sporządzana jest notatka, w której zawarte są służbowe dane identyfikacyjne wszystkich funkcjonariuszy biorących udział w interwencji. W związku z powyższym każdorazowo istnieje możliwość zidentyfikowania funkcjonariuszy biorących udział w interwencji przez organa do tego uprawnione.

Co do przedstawienia procedur dokonywania kontroli cel mieszkalnych informuję, że kwestie te zostały wyczerpująco uregulowane w art. 223f i 223i k.k.w. oraz rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzania kontroli skazanych, tymczasowo aresztowanych, miejsc i przedmiotów oraz określenia wzorów protokołów tych kontroli.

W związku z koniecznością stosowania środków przymusu bezpośredniego celem wyegzekwowania od osadzonej opuszczenia celi mieszkalnej na czas dokonania jej kontroli, a jednocześnie zminimalizowania okresu użycia tych środków, podjęto decyzję o skontrolowaniu rzeczy osadzonej poza celą, w której przebywała. Należy mieć na uwadze, że jednostka nie dysponuje oddziałem dla osadzonych tzw. "niebezpiecznych", a jedynie pojedynczą celą przeznaczoną dla takiej kategorii osadzonych. Z tego też powodu w przypadkach kiedy nie ma możliwości dokonania kontroli celi np. podczas odbywania przez osadzoną spaceru czy też widzenia, istnieje konieczność zabezpieczenia jej na ten czas w innym pomieszczeniu w obecności funkcjonariuszy Służby Więziennej. Ponieważ w dniu 27 stycznia 2022 r. istniała konieczność zabezpieczenia osadzonej z użyciem środków przymusu bezpośredniego, wybór pomieszczenia w postaci obszernej łaźni wydawał się najodpowiedniejszy. Bezpośrednio po dokonaniu przez funkcjonariuszy kontroli przedmiotów znajdujących się w celi osadzonej, zostały one jej zwrócone. Dokładnej godziny zwrotu do celi rzeczy osadzonej nie można ustalić ze względu na brak zapisów z monitoringu celi za ten okres.

W dniu 18 września 2022 r., wskutek użycia na podstawie art. 35 pkt. 10 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 383) przez jedną z funkcjonariuszek środków przymusu bezpośredniego w postaci technik obezwładniania, celem odparcia bezpośredniego zamachu na jej życie i zdrowie, doszło do zranienia osadzonej. Przed użyciem wobec osadzonej przez interweniujących funkcjonariuszy kajdanek na ręce trzymane z tyłu, nie zgłaszała ona faktu doznania urazu ręki. Ból ręki zgłosiła dopiero po doprowadzeniu jej do celi mieszkalnej. Do osadzonej wezwano Zespół Pogotowia Ratunkowego, który podjął decyzję o konieczności przewiezienia jej do Szpitalnego Oddziału Ratunkowego, gdzie stwierdzono złamanie kości ramiennej prawej z przemieszczeniem. Funkcjonariusze niewykonyjący zawodu medycznego uczestniczyli w udzielaniu świadczeń medycznych osadzonej zgodnie z zasadami określonymi w art. 115 § 7a - 8 k.k.w. Ich pobyt w celi podczas badania osadzonej przez ratowników medycznych wynikał z takiej potrzeby wyrażonej przez ratowników medycznych, którzy obawiali się o własne bezpieczeństwo, mając świadomość w jakich okolicznościach doszło do urazu ręki skazanej. O zranieniu osadzonej, wymagającym udzielenia jej kwalifikowanej pierwszej pomocy oraz medycznych czynności ratunkowych bezzwłocznie zawiadomiono Komendę Miejską Policji w Grudziądzu. Śledztwo w tej sprawie, nadzorowane przez Prokuraturę Rejonową w Grudziądzu, zostało umorzone wobec uznania, że brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. Decyzja w tej sprawie jest prawomocna.

W związku z zaistniałą sytuacją oraz uzasadnionym podejrzeniem, że prezentowane nieregulaminowe zachowanie osadzonej było celową agresją wymierzoną w funkcjonariuszy, na czas przeprowadzenia analizy z zarejestrowanego monitoringu oraz informacji uzyskanych od funkcjonariuszy biorących udział w interwencji, zabezpieczono wyposażenie celi mieszkalnej, w której przebywała osadzona. Powyższe miało na celu zapewnienie bezpieczeństwa osadzonej związane z zapobieżeniem dokonania przez nią czynów autoagresywnych, jak również zapewnieniem bezpieczeństwa funkcjonariuszom. Analiza zgromadzonego materiału była konieczna celem ustalenia ewentualnych przesłanek do zakwalifikowania skazanej do osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego zgodnie z art. 88a § 1 k.k.w.

Wyposażenie celi oraz rzeczy osobiste osadzonej zostały zwrócone do celi niezwłocznie po przeprowadzeniu ich kontroli oraz przeprowadzeniu analizy zgromadzonego materiału celem ustalenia ewentualnych przesłanek do zakwalifikowania skazanej do osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu zgodnie z art. 88a §1 k.k.w. Dokładnej godziny zwrotu do celi rzeczy osadzonej nie można ustalić ze względu na brak zapisów z monitoringu celi za ten okres. Nie było zatem potrzeby sporządzania protokołu z kontroli

celi, bowiem nie zatrzymano żadnej ze znajdujących się tam rzeczy. Osadzona nie zgłaszała administracji zakładu karnego żadnych uwag w tym zakresie. Nie zgłaszała także aby cokolwiek z jej rzeczy zaginęło.

W trakcie bieżącego nadzoru nad działalnością penitencjarną, a także podczas wizytacji oddziałów mieszkalnych, kontroli i inspekcji nie ujawniono przypadków niewłaściwego postępowania z korespondencją osadzonych. Osoby pozbawione wolności nie zgłaszały się do mnie ani do moich zastępców ze skargami czy też uwagami w zakresie postępowania z korespondencją oraz rzekomego zmuszania ich do wycofywania skarg. Należy mieć na względzie, że możliwość cofnięcia skargi jest ustawowym uprawnieniem przysługującym osadzonym. Dodatkowo w jednostce przyjęto, że osoba przyjmująca od osadzonego oświadczenie o cofnięciu skargi składa notatkę dotyczącą okoliczności wycofania skargi.

Niemniej jednak w dniu 23 maja 2024 roku podczas odprawy przypomniałem funkcjonariuszom zasady dotyczące prawidłowego i zgodnego z prawem postępowania z korespondencją osadzonych, w szczególności tą, która nie podlega cenzurze.

W kwestii dokonania kontroli cel mieszkalnych osadzonych w bezpośrednim następstwie indywidualnych rozmów z Wizytującymi, uprzejmie wyjaśniam, że kontrole cel i innych pomieszczeń, w których przebywają osoby pozbawione wolności podlegają kontroli, która odbywa się zgodnie z planami tych kontroli. Po wizytacji przedstawiciele KMPT nie podejmowano decyzji o dokonaniu dodatkowej kontroli jakiegokolwiek celi z uwagi na fakt, że osoba pozbawiona wolności przebywająca w niej rozmawiała z Wizytującymi. Sam fakt rozmowy z Wizytującymi nie zwalnia natomiast z planowej kontroli celi. Zwracam uwagę, że kontrole cel i innych pomieszczeń, w których przebywają osoby pozbawione wolności są konieczne dla zapewnienia w jednostce spokoju i bezpieczeństwa. Zapewniam, że nie są one stosowane jako element dodatkowej represji wobec więźniów.

2. Przeszkolenie funkcjonariuszy ze stosowania środków przymusu bezpośredniego, tak, aby funkcjonariusze byli w stanie stosować profesjonalne techniki, które w jak największym stopniu zminimalizują ryzyko uszczerbku na zdrowiu osoby, wobec której są stosowane

Funkcjonariusze Służby Więziennej pełniący służbę w Zakładzie Karnym Nr 1 w Grudziądzu posiadają wymaganą wiedzę w zakresie praworządnego używania środków przymusu bezpośredniego zdobytą podczas szkolenia wstępnego i zawodowego. Wiedza ta podlega ciągłemu doskonaleniu, zarówno w ramach szkoleń teoretycznych, jak i praktycznych, realizowanych m. in. z udziałem Grupy Interwencyjnej Służby Więziennej w Bydgoszczy.

Funkcjonariusze używają środków przymusu bezpośredniego zgodnie z zasadami celowości i proporcjonalności ich użycia, wybierając środki o jak najmniejszej dolegliwości. Potrafią w sposób profesjonalny i bezpieczny używać tychże środków, bez wkładania w ich użycie nadmiernej siły. Zawsze istnieje jednak prawdopodobieństwo doznania przez osobę, wobec której użyto środków przymusu bezpośredniego, urazu, zwłaszcza w przypadkach kiedy środki te stosowane są w sytuacjach nieprzewidzianych, o gwałtownym przebiegu, tak, jak miało to miejsce w dniu 18 września 2022 r. Jak wynika z przeprowadzonej analizy, w ciągu ostatnich 10 lat doszło tylko do tego jednego przypadku zranienia człowieka podczas użycia środków przymusu bezpośredniego w podległej mi jednostce.

3. Zapewnienie, aby w trakcie czynności przeszukania, podczas której zabierane są z celi rzeczy osobiste osadzonej, w każdym przypadku sporządzany był protokół, zaś sama czynność miała miejsce w obecności osoby wskazanej przez osobę kontrolowaną

Podczas kontroli cel mieszkalnych funkcjonariusze zwracają szczególną uwagę m. in. na ilość odzieży i obuwia oraz stan, ilość i rodzaj posiadanych przez osadzonych przedmiotów. W przypadkach, gdy konieczne było ustalenie zasadności ich posiadania lub ich szczegółowej kontroli, która nie mogła odbyć się w celi, przedmioty należące do osadzonych były z celi czasowo zabierane. Były to sytuacje wyjątkowe, zdarzające się niezwykle rzadko, związane z zabezpieczeniem wyższego dobra np. zdrowia i życia osadzonego. Wątpliwe przedmioty lub rzeczy były zabezpieczane tylko na czas dokonania stosownych ustaleń lub dokonania czynności kontrolnych. Do zakwestionowanych przedmiotów nie miały dostępu osoby postronne np. inni osadzeni. Obecnie odstąpiono od czasowego zabierania z celi mieszkalnej na czas przeprowadzenia kontroli wszystkich posiadanych przez osadzonych przedmiotów. W uzasadnionych przypadkach czasowo będą zabierane jedynie te rzeczy, których skontrolowanie w celi mieszkalnej nie jest niemożliwe.

Przedmioty, które nie powinny znajdować się w celi, a których właściciela ustalono, przekazuje się do depozytu albo przesyłane są na koszt osoby kontrolowanej do wskazanej przez nią osoby, instytucji lub organizacji. W uzasadnionym wypadku przedmioty te mogą być przesłane na koszt zakładu karnego lub aresztu śledczego. Każdorazowo sporządzany jest również protokół ze znalezionych podczas kontroli przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych podlegających zatrzymaniu. W pozostałych przypadkach ustawodawca dał uprawnienie osobie dokonującej kontroli do sporządzenia protokołu z kontroli, jeżeli uzna to za

potrzebne. Z uzyskanych informacji od podległej służby ochronnej wynika, iż funkcjonariusze korzystają z tego uprawnienia.

Zgodnie z art. 223i § 2 k.k.w., w przypadku kontroli celi i pomieszczeń, obecność osadzonych podczas takiej kontroli jest wykluczona. Obowiązujące uregulowania prawne nie dają również możliwości wyznaczenia przez osoby pozbawione wolności innych osób, które miałyby być obecne przy ww. kontroli.

Brak jest zatem przesłanek do wprowadzenia konieczności sporządzania protokołu z każdej kontroli, a także udziału osadzonego, czy też jego przedstawiciela, w czynnościach kontrolnych.

4. Zapewnienie, aby kara umieszczenia w celi izolacyjnej była stosowana tylko w przypadkach najcięższych przekroczeń naruszających w poważnym stopniu obowiązującą w zakładzie karnym dyscyplinę i porządek oraz aby była wymierzana osadzonym jedynie w sytuacji gdy inne formy oddziaływania zawiodły, a także przez możliwie najkrótszy czas

***oraz wyjaśnienie przyczyny przypisania osadzonej odpowiedzialności z art. 117 § 1 k.k.
i przyczyn przypisania osadzonej odpowiedzialności z art. 217 § 1 k.k.***

(pkt 6.2, s. 50 raportu)

Kara dyscyplinarna umieszczenia w celi izolacyjnej na okres do 28 dni była stosowana zgodnie z art. 141 § 3 k.k.w., tj. wobec osadzonych, którzy popełnili przekroczenie naruszające w poważnym stopniu obowiązującą w zakładzie karnym dyscyplinę i porządek. Odnosząc się do uwag zawartych w raporcie, pragnę zauważyć, że znieważenie funkcjonariusza Służby Więziennej podczas wykonywania przez niego obowiązków służbowych, niewątpliwie stanowi naruszenie w poważnym stopniu obowiązującej w zakładzie karnym dyscypliny i porządku i w każdym przypadku będzie spotykało się ze zdecydowaną reakcją kierownictwa jednostki.

Zgodnie z art. 145 § 3 k.k.w. wymierzając karę dyscyplinarną umieszczenia w celi izolacyjnej uwzględniany był stopień zawinienia i zasady indywidualizacji, a także w szczególności rodzaj i okoliczności czynu, stosunek do popełnionego przekroczenia, dotychczasowa postawa, cechy osobowości i stan zdrowia skazanego oraz cele wychowawcze.

Ewentualne przypisanie osadzonej we wniosku o wymierzenie kary dyscyplinarnej odpowiedzialności z art. 117 § 1 k.k. (brak możliwości dokonania analizy przypadku z uwagi na brak danych odsadzonej) nastąpiło najprawdopodobniej omyłkowo. Osoba wprowadzająca decyzję miała najprawdopodobniej zamiar wskazać art. 217 § 1 k.k. Powyższe należy potraktować jako omyłkę pisarską.

Wskazanie na art. 217 § 1 k.k. we wniosku o wymierzenie kary dyscyplinarnej z całą pewnością (brak możliwości dokonania analizy przypadku z uwagi na brak danych osadzonej) nie stanowiło podstawy prawnej do wymierzenia jej kary dyscyplinarnej. Podjęcie decyzji w tym zakresie oparte było na art. 116 § 1 pkt. 1 k.k.w. Przywołanie artykułu kodeksu karnego nie było podstawą prawną ukarania, a jedynie wskazaniem dodatkowych okoliczności popełnionego przekroczenia.

Należy mieć na względzie, że odpowiedzialność dyscyplinarna nie jest we wskazanych wyżej przypadkach zależna od odpowiedzialności karnej.

Zgodnie z sugestiami Wizytujących, w czasie indywidualnych rozmów z poszczególnymi kierownikami działów, poleciłem, by zwracali szczególną uwagę na przywoływanie właściwych podstaw prawnych we wnioskach o wymierzania osadzonym kar dyscyplinarnych.

5. Dokonanie przeglądu obowiązujących zaleceń ochronnych oraz określenie jasnych kryteriów ich stosowania. Decyzja o objęciu osadzonego zaleceniami ochronnymi powinna być mu zakomunikowana wraz z pouczeniem o możliwości jej zaskarżenia na podstawie art. 7 k.k.w., a także wskazywać czas, przez który ma obowiązywać

oraz przedstawienie informacji czy istnieje procedura umieszczania osadzonych w celach mieszkalnych objętych monitoringiem, innych niż cela izolacyjna i cela zabezpieczająca oraz czy osobę umieszczoną w takiej celi informuje się o przyczynach, czasie trwania oraz możliwości zaskarżenia wydanej wobec niej decyzji (pkt 6.7, s. 74-75 raportu)

Zalecenia profilaktyczne stosowane wobec osadzonego (wcześniej zalecenia penitencjarno – ochronne) wydawane są przede wszystkim w celu ochrony zdrowia i życia osób pozbawionych wolności. Ich stosowanie służy przede wszystkim zminimalizowaniu ryzyka wystąpienia zdarzeń niepożądanych w jednostce oraz zapewnieniu w jednostce spokoju i bezpieczeństwa. Co wymaga podkreślenia, zalecenia profilaktyczne nie naruszają praw osób pozbawionych wolności, ani nie zawierają zapisów sprzecznych z obowiązującymi przepisami. Stanowią jedynie swoistą instrukcję postępowania z konkretnymi osadzonymi, którzy z różnych względów, np. ze względu na rodzaj i okoliczności popełnionego przestępstwa, wymagają szczególnego postępowania w celu zapewnienia im bezpieczeństwa osobistego. Dlatego też nie podzielałam poglądu dotyczącego konieczności wydawania decyzji o ich stosowaniu. Niepożądanym byłoby również informowanie osób pozbawionych wolności o treści sformułowanych wobec nich zaleceń, bowiem nie są one skierowane do nich, a do funkcjonariuszy i pracowników.

Nie ma również potrzeby określania procedury związanej z wydawaniem zaleceń profilaktycznych stosowanych wobec osadzonych określającej jasne kryteria ich wydawania. Nie sposób bowiem przewidzieć wszystkich możliwych do wystąpienia przesłanek powodujących konieczność ich wydania. Przed wydaniem zaleceń każdy przypadek jest poddawany wnikliwej analizie, co pozwala w sposób zindywidualizowany dobrać odpowiednie metody i środki w postępowaniu z konkretnym osadzonym. Na dzień 1 lipca 2024 r. w Zakładzie Karnym Nr 1 w Grudziądzu (bez oddziału zewnętrznego) przebywa 1080 osób pozbawionych wolności, w tym 487 osób tymczasowo aresztowanych lub skierowanych do odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego, zaś zalecenia profilaktyczne są wydane tylko dla 4 z nich, w tym 1 kobiety. Dokonano ich analizy, podczas której stwierdzono zasadność dalszego ich stosowania.

Odnosząc się do podniesionej w raporcie kwestii prewencyjnego stosowania wobec osadzonych z zaleceniami profilaktycznymi kajdanek wyjaśniam, że nie jest to żadna dodatkowa dotkliwość wymagająca wydania przeze mnie decyzji. Zgodnie bowiem z art. 19 ust. 7 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1683 z późn. zm.) w zakładach karnych typu zamkniętego oraz aresztach śledczych funkcjonariusze wobec osób pozbawionych wolności, które przebywają poza celą mieszkalną, używają prewencyjnie środka przymusu bezpośredniego w postaci kajdanek zakładanych na ręce, a wobec osadzonych przejawiających zachowania mogące stwarzać albo stwarzające zagrożenie dla życia lub zdrowia innych osób lub bezpieczeństwa w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, mogą używać prewencyjnie także środków przymusu bezpośredniego w postaci kajdanek zakładanych na nogi, kajdanek zespolonych lub pasa obezwładniającego bez zaistnienia dodatkowych przesłanek, chyba, że funkcjonariusz zdecyduje o zrezygnowaniu z użycia środka lub takiego zwolnienia dokonana kierownik jednostki. Na dzień 1 lipca 2024 r. w Zakładzie Karnym Nr 1 w Grudziądzu przebywa 487 osób tymczasowo aresztowanych lub skierowanych do odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego. 476 osób zostało przeze mnie zwolnionych z prewencyjnego użycia wobec nich kajdanek zakładanych na ręce z wyjątkiem realizacji czynności skutkujących przebywaniem w bezpośrednim kontakcie z jedną osobą. W 11 przypadkach podjąłem natomiast decyzję o zwolnieniu z prewencyjnego użycia wobec osadzonych kajdanek zakładanych na ręce w czasie korzystania z widzenia, korzystania ze spaceru, korzystania z kąpieli, wykonywania pracy w wyznaczonym miejscu zatrudnienia, spożywania posiłku w miejscu zatrudnienia, uczestniczenia w zajęciach szkolnych i kursowych, uczestniczenia w grupowych zajęciach terapeutycznych i organizowanych w ramach programów resocjalizacyjnych, uczestniczenia w grupowych posługach religijnych i nabożeństwach, uczestniczenia w grupowych

zajęciach kulturalno – oświatowych oraz z zakresu kultury fizycznej i sportu. Z takiego zwolnienia korzystają także osadzeni, wobec których wydano zalecenia profilaktyczne.

W celi monitorowanej umieszcza się osoby pozbawione wolności na podstawie art. 73 a § 8 k.k.w. w związku z art. 209 k.k.w. oraz art. 33 pkt 2 zarządzenia nr 69/2023 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 31 października 2023 r. w sprawie sposobów ochrony, konwojowania oraz zadań ochronnych funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Osobę umieszczoną w celi monitorowanej informuje się o przyczynach osadzenia oraz o możliwości zaskarżenia wydanej wobec niej decyzji w trybie art. 7 k.k.w., bowiem każdy osadzony otrzymuje pisemną decyzję dyrektora o umieszczeniu go w celi monitorowanej wraz ze stosownym uzasadnieniem i pouczeniem o możliwości zaskarżenia decyzji do sądu penitencjarnego. Nie ma potrzeby opracowywania procedury umieszczania osadzonych w celach monitorowanych, bowiem tego typu decyzje mają charakter indywidualizowany. W celi monitorowanej rozmieszcza się na czas niezbędny, do ustania przyczyny, która spowodowała konieczność monitorowania zachowania i funkcjonowania osadzonego. O uchyleniu decyzji o osadzeniu w celi monitorowanej również zawiadamia się osadzonego poprzez wydanie mu 1 egzemplarza decyzji.

6. Uzupelnienie braków w obsłudze psychologów oraz zwiększenie liczby psychologów zatrudnionych w jednostce

Aktualnie w podległej mi jednostce penitencjarnej opiekę psychologiczną nad osobami pozbawionymi wolności sprawuje 12 psychologów, w tym dwóch kierowników działów terapeutycznych, co mieści się w standardach określonych przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej.

Jednakże, zgodnie z sugestiami Wizytujących, w celu uzupełnienia braków kadrowych wśród psychologów w Zakładzie Karnym Nr 1 w Grudziądzu aktualnie ogłoszono nabór na stanowisko psychologa działu penitencjarnego oraz psychologa działu terapeutycznego. W celu zachęcenia przyszłych psychologów do wstąpienia do Służby Więziennej w dniu 22 kwietnia 2024 r. na terenie tutejszej jednostki penitencjarnej zorganizowano spotkanie studentów psychologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, by poznali tajniki pracy w izolacji więziennej, która opiera się przede wszystkim na podstawach wiedzy z zakresu psychologii ogólnej, rozwojowej, społecznej i klinicznej oraz korzysta z dorobku naukowego kryminologii, socjologii i pedagogiki. Kolejne spotkanie ze studentami piątego roku psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy odbyło się w dniu 12 czerwca 2024 r. Przeprowadzono również szereg akcji medialnych w zakresie pozyskania psychologów: na portalu internetowym w dniu 28 kwietnia 2024 r. został opublikowany artykuł, w dniu 29 kwietnia 2024 r. w TVP 3 Bydgoszcz odbyła się

emisja reportażu, w dniu 1 maja 2024 r. emitowana była audycja w lokalnym radiu. W zakresie pozyskania większej liczby kandydatów na bieżąco promowany jest pozytywny wizerunek formacji w środowisku lokalnym, który ma na celu przybliżyć zadania służby, jak również zachęcić psychologów do pracy w szeregach Służby Więziennej.

7. Przeprowadzanie profilaktycznych badań medycznych osadzonych przetransportowanych z innych jednostek penitencjarnych oraz przedstawienie informacji, jakie działania zostały podjęte w związku z otrzymywanymi od osadzonych sygnałami o rzekomym niewłaściwym postępowaniu lekarza (pkt 6.4, s. 60 raportu)

i wyjaśnienie czy w przypadku potrzeby badań medycznych dzieci, osadzone matki są transportowane do placówek medycznych w kajdankach, a jeśli tak – jak wygląda w tym czasie nadzór i opieka nad dziećmi, m.in. czy dzieci pozostają pod opieką swoich matek oraz czy mogą one trzymać je na rękach (pkt 6.4, s. 61 raportu)

Obowiązujące przepisy dotyczące sprawowania opieki zdrowotnej nad osobami pozbawionymi wolności nie nakładają obowiązku przeprowadzania badań lekarskich osób przetransportowanych z innych jednostek penitencjarnych. Osadzeni, którzy przybyli z transportu mogą jednak zgłosić się do lekarza w przypadku takiej potrzeby.

Przeprowadzone w jednostce czynności wyjaśniające nie potwierdziły aby lekarz przyjmował osadzone pacjentki w niewłaściwym stanie psychofizycznym lub stosował względem nich jakąkolwiek przemoc seksualną. Dokonana za lata 2022 – 2024 analiza skarg wnoszonych przez osadzone kobiety do różnych organów, także pozawięziennych, a także zeszytów rozmów z kierownictwem jednostki z „oddziałów kobiecych” oraz rejestrów wizytacji oddziałów mieszkalnych, w których przebywały osadzone kobiety, przez kierownictwo jednostki nie daje żadnych podstaw do uznania iżby zachowanie lekarza opisane w raporcie miało kiedykolwiek miejsce. Żadna z osadzonych nie zgłaszała rzekomego molestowania przez lekarza ani jego bezpośredniej przełożonej – kierownik Ambulatorium z Izbą Chorych, ani innym przedstawicielom kierownictwa jednostki. Tylko w jednej skardze skarżący – znajomy jednej z osadzonych, odbywający karę pozbawienia wolności w innym zakładzie karnym twierdził, że lekarz ten miał „klepać osadzoną po tyłku” i mówić, że jest gruba. Do zarzutu odniósł się wówczas obwiniony lekarz, który wyjaśnił, że skazana jest otyła, co jest zgodne z rzeczywistością, a osadzona sama jest winna tego stanu rzeczy, bowiem nie stosuje się do zaleceń dietetycznych i nie ogranicza jedzenia.

Jednocześnie lekarz zaprzeczył ażeby użył wobec osadzonej stwierdzenia „gruba”. Oświadczył, że wszystkie zarzuty zawarte w skardze są nieprawdziwe. Wyjaśnił, że badania skazanej odbywały się tylko i wyłącznie na jej życzenie i za jej zgodą. Jej leczenie odbywało się z obowiązującą wiedzą medyczną i zasadami badania pacjentów z poszanowaniem ich godności. Jednocześnie lekarz podał, że zachowanie skazanej nie uwzględniało zachowania godności badającego lekarza, obecnej przy badaniu pielęgniarki oraz funkcjonariuszek niewykonujących zawodu medycznego, które na jego wniosek były obecne podczas badań. Ta bowiem podczas wizyt lekarskich zachowywała się w sposób wulgarny i natarczywy. Wymuszała również przepisanie leków odurzających i zlecenie badań diagnostycznych, które w ocenie lekarza nie były potrzebne. Również personel pielęgniarki, który przyjmował pacjentki z obwinianym lekarzem nie potwierdził, ażeby ten zachowywał się niewłaściwie względem nich lub udzielał świadczeń zdrowotnych w złym stanie psychofizycznym.

Należy mieć na względzie, że obowiązujące przepisy prawa nie determinują płci osób udzielających świadczeń medycznych, a przy udzielaniu zdecydowanej większości świadczeń zdrowotnych obecni są pielęgniarka, pielęgniarz lub ratownik medyczny. Niemniej jednak, w celu zapewnienia osadzonym kobietom większego komfortu podczas wizyt lekarskich i tym samym dostępu do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej tej samej płci, podjąłem kroki zmierzające do pozyskania kolejnego lekarza kobiety do udzielania świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej. Udało się nawiązać współpracę z lekarką, która od 1 kwietnia 2024 r. świadczy usługi medyczne w podległej mi jednostce penitencjarnej. Nadmieniam, iż jest to drugi lekarz – kobieta opiekująca się osadzonymi kobietami. Mam nadzieję, że to rozwiązanie przyczyni się do pożądanego kontaktu osadzona – lekarz.

Decyzja w sprawie prewencyjnego użycia wobec osadzonych matek środków przymusu bezpośredniego np. kajdanek podczas konwojowania ich do placówek służby zdrowia na zewnątrz jednostki celem udziału w świadczeniach medycznych udzielanych ich dzieciom podejmowana jest indywidualnie w oparciu o ustawowe przesłanki do ich użycia. Udział dziecka osoby pozbawionej wolności w konwoju nie zwalnia bowiem funkcjonariuszy Służby Więziennej z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa konwoju i zapobieżenia ucieczce osoby pozbawionej wolności. Jednakże w każdym tego typu konwoju uczestniczy pielęgniarka Domu dla Matki i Dziecka, która w przypadku użycia wobec matki kajdanek sprawuje opiekę nad jej dzieckiem. Odstępuje się natomiast od prewencyjnego użycia kajdanek w gabinetach lekarskich podczas udzielania świadczeń medycznych dzieciom celem zapewnienia pełnego udziału matki w udzielanym świadczeniu, w tym wykonania zleconych przez personel medyczny czynności przy dziecku.

8. Zapewnienie osadzonym mężczyznom, którzy deklarują chęć świadczenia pomocy osobom niesamodzielnym, systematycznych kursów z zakresu opieki nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami

W 2024 r. zostały zrealizowane dwa kursy „Opiekun osób starszych i niepełnosprawnych” dla osadzonych mężczyzn. W przypadku takiej potrzeby ww. kursy będą organizowane w latach kolejnych.

9. Przeszkolenie personelu medycznego, psychologów, wychowawców i innych funkcjonariuszy oraz pracowników cywilnych mogących mieć kontakt z osadzonymi z praktycznego stosowania Protokołu Stambulskiego oraz dokumentowania śladów przemocy przy wykorzystaniu map ciała zawartych w ww. dokumencie

Personel medyczny regularnie zapoznawany był z zapisami Protokołu Stambulskiego podczas odpraw działowych, co potwierdza stosowna dokumentacja. Niemniej jednak w maju 2024 r. wszyscy obecni w tym czasie w służbie i pracy funkcjonariusze i pracownicy cywilni zostali przeszkoleni z zasad zawartych w Protokole Stambulskim. Nadto poleciłem pielęgniarkę koordynującą aby każdy nowoprzyjęty członek personelu medycznego zapoznawany był z treścią przedmiotowego dokumentu przed rozpoczęciem udzielania świadczeń medycznych osobom pozbawionym wolności.

Jednakże wprowadzenie dokumentowania śladów przemocy przy wykorzystaniu map ciała zawartych w ww. dokumencie wymaga w mojej ocenie zmian systemowych tj. zmiany przepisów dotyczących udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności.

10. Wzmocnienie obsady pielęgniarskiej oraz zapewnienie w jednostce całodobowej opieki medycznej świadczonej przez pielęgniarkę lub ratownika medycznego

Zakład Karny Nr 1 w Grudziądzu nie jest jednostką przeznaczoną dla osadzonych wymagających całodobowej opieki medycznej. Ambulatorium z Izbą Chorych Zakładu Karnego Nr 1 w Grudziądzu zarejestrowane jest w Rejestrze Podmiotów Leczniczych Wojewody Kujawsko – Pomorskiego w Bydgoszczy jako podmiot nieświadczący całodobowej opieki medycznej. W związku z powyższym nie istniała potrzeba zapewnienia całodobowej obecności w ambulatorium pielęgniarki lub ratownika medycznego. W sytuacjach zagrażających życiu

osadzonych oraz w przypadkach nagłego pogorszenia się ich stanu zdrowia do jednostki wzywany był zespół pogotowia ratowniczego.

Jednocześnie informuję, że w podległej mi jednostce znajduje się Zamiejscowy Oddział Ginekologiczno-Położniczy Szpitala Aresztu Śledczego w Bydgoszczy z całodobową opieką lekarską i położniczą oraz Dom dla Matki i Dziecka, w którym całodobowo pełnione są dyżury pielęgniarskie. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Bydgoszczy podjął działania, które w najbliższym czasie spowodują, że dyżurujący lekarze i pielęgniarki w przypadkach zagrożenia zdrowia lub życia osób pozbawionych wolności będą zobowiązani do udzielenia im pomocy po godzinach pracy i dyżurów personelu Ambulatorium z Izłą Chorych. Tym samym osobom pozbawionym wolności przebywającym w podległej mi jednostce zostanie zapewniona całodobowa opieka medyczna.

Należy mieć również na względzie, że wszyscy funkcjonariusze i pracownicy szkoleni są z zasad udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej zarówno podczas szkolenia wstępnego, jak i szkoleń zawodowych. Nadto funkcjonariusze i pracownicy cyklicznie uczestniczą w szkoleniach ogólnozakładowych dotyczących zasad udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, a także doskonalących praktyczne udzielanie tejże pomocy m.in. z użyciem defibrylatora AED.

11. Zapewnienie poufności świadczeń zdrowotnych udzielanych osadzonym, na zasadach określonych w kodeksie karnym wykonawczym. Świadczenia te powinny co do zasady odbywać się poza zasięgiem wzroku i słuchu funkcjonariuszy niewykonujących zawodu medycznego, chyba, że personel medyczny prosi o taką asystę

Udział funkcjonariuszy niewykonujących zawodu medycznego w udzielaniu świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności odbywa się zgodnie z zasadami określonymi w art. 115 § 7a - 8 k.k.w. Zgodnie z cytowanym wyżej przepisem udział funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego w udzielaniu świadczeń zdrowotnych osadzonym skierowanym do odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego jest obligatoryjny wyłącznie w placówkach pozawięziennych lub w przypadku osadzonych, o których mowa w art. 88 § 3 i 6 pkt 2 k.k.w., chyba, że osoba udzielająca takiego świadczenia zrezygnuje z takiej asysty. W pozostałych przypadkach świadczenia zdrowotne udzielane są w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia jej bezpieczeństwa.

12. Zapewnienie, aby dokumentacja medyczna osoby pozbawionej wolności była jej udostępniana bez zbędnej zwłoki za każdym razem, gdy złoży ona taki wniosek

Prawo osadzonych pacjentów do dostępu do dokumentacji medycznej dotyczącej ich stanu zdrowia zapewniane jest w sposób, o którym mowa w rozdziale 7 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2024 r. poz. 581). Dokumentacja medyczna dostępna jest do wglądu osadzonych w siedzibie Ambulatorium z Izłą Chorych. Osadzonym wydawane są także kopie dokumentacji, przy czym pierwsza kserokopia dokumentacji medycznej wykonywana jest nieodpłatnie. Za kolejne kserokopie pobierana jest opłata, której wysokość wynosi obecnie 0,08 zł. za kopię lub wydruk jednostronny, 0,13 zł. za kopię lub wydruk dwustronny, 10 zł. za jedną stronę wyciągu lub odpisu oraz 3 zł. za dokumentację medyczną na 1 nośniku danych. Informacja o opłatach za udostępnienie po raz drugi i kolejny dokumentacji medycznej pacjentowi albo jego przedstawicielowi ustawowemu została umieszczona w regulaminie organizacyjnym Ambulatorium z Izłą Chorych Zakładu Karnego Nr 1 w Grudziądzu.

13. Zwiększenie częstotliwości rozmów telefonicznych w stosunku do skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego, a także zwiększenie częstotliwości korzystania przez osadzonych z samoinkasujących aparatów telefonicznych do kontaktów z obrońcami i pełnomocnikami

oraz odniesienie się do rzekomego niezezwalania osadzonym na rozmowy telefoniczne, o których mowa w art. 8 § 3 k.k.w. podczas odbywania kary dyscyplinarnej, o której mowa w art. 143 § 1 pkt 7a k.k.w. (pkt 6.5, s. 66 raportu)

Od 19 grudnia 2023 r. skazani odbywający karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego oraz tymczasowo aresztowani posiadający stosowną zgodę organu dysponującego mogą korzystać z samoinkasujących aparatów telefonicznych co najmniej dwa razy w każdym tygodniu kalendarzowym.

Nie przewiduję natomiast zwiększenia częstotliwości korzystania przez osadzonych z samoinkasujących aparatów telefonicznych do kontaktów z obrońcami i profesjonalnymi pełnomocnikami, bowiem kodeksowy zapis nakłada na dyrektora jednostki obowiązek umożliwienia osadzonym przeprowadzenia dodatkowej rozmowy w szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli wyznaczone terminy czynności procesowych wskazują na konieczność niezwłocznego skorzystania z samoinkasującego aparatu telefonicznego.

W trakcie bieżącego nadzoru nad działalnością tutejszej jednostki penitencjarnej, a także podczas wizytacji oddziałów mieszkalnych, kontroli i inspekcji nie ujawniono przypadków zakazywania osadzonym odbywającym karę dyscyplinarną określoną w art. 143 § 1 pkt 7a k.k.w. kontaktowania się z osobami, o których mowa w art. 8 § 3 k.k.w. w przypadku wymierzenia kary dyscyplinarnej określonej w art. 143 § 1 pkt 7a k.k.w. osoby pozbawione wolności nie zgłaszały się również do mnie ani do moich zastępców ze skargami czy też uwagami w ww. zakresie.

14. Zapewnienie, aby w pomieszczeniu przeznaczonym do widzeń z adwokatem, radcą prawnym lub innym pełnomocnikiem, na czas trwania spotkania kamera monitoringu była zasłonięta, docelowo zaś realizować te widzenia w niemonitorowanym pomieszczeniu, zapewniającym pełną poufność kontaktu

We wszystkich pomieszczeniach, w których odbywają się widzenia osób pozbawionych wolności z obrońcami oraz profesjonalnymi pełnomocnikami wyłączono kamery, a także dodatkowo zasłonięto je nieprzezroczystymi osłonami.

15. Dotarcie z komunikatem dotyczącym możliwości korzystania z BIP do szerszego grona osadzonych np. przez ogłoszenia nadawane przez radiowęzeł czy rozwieszenie informacji na tablicach ogłoszeń w poszczególnych oddziałach

W zarządzeniu Nr 37/2023 Dyrektora Zakładu Karnego Nr 1 w Grudziądzu z dnia 28 czerwca 2023 r. w sprawie porządku wewnętrznego w Zakładzie Karnym Nr 1 w Grudziądzu znajduje się informacja, że osadzeni mają możliwość skorzystania z BIP. Trudno zgodzić się z poglądem, że nie jest to ogólnie dostępna informacja, bowiem porządki wewnętrzne znajdują się w każdej celi mieszkalnej. Niemniej jednak poprzez radiowęzeł wyemitowano komunikat o możliwości korzystania przez osadzonych z BIP.

16. Dokonanie przeglądu wszystkich stanowisk BIP i usunięcie wszelkich usterek technicznych, które mogłyby ograniczać możliwość skorzystania przez osadzonych z Biuletynu

Dokonano przeglądu wszystkich stanowisk komputerowych przeznaczonych do przeglądania przez osadzonych stron BIP. Żadnych usterek nie stwierdzono.

17. Zaktualizowanie adresu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, zamieszczonego wśród informacji o organach skargowych

Dokonano aktualizacji adresu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

18. Zapewnienie, aby w każdym przypadku, gdy matka opuszcza teren jednostki, jej dziecko znajdowało się pod opieką personelu, pełniącego obowiązki w Domu dla Matki i Dziecka

W przypadku okresowej niemożności sprawowania przez osadzoną matkę stałej i bezpośredniej opieki nad dzieckiem przebywającym w Domu dla Matki i Dziecka, dziecko to przebywa pod opieką pielęgniarki.

19. Powiększenie zadaszania na polu spacerowym, tak aby w razie deszczowej pogody każdy osadzony korzystający ze spaceru mógł się pod nim schronić

Zgodnie z sugestią osób Wizytujących powiększono zadaszania na wszystkich placach spacerowych w jednostce zapewniając osobom pozbawionym wolności możliwość schronienia się pod nimi.

20. Regularne sprawdzanie jakości pożywienia

Wszystkie posiłki w jednostce organizacyjnej sporządzane są na podstawie jadłospisów przygotowywanych na dany dzień tygodnia z zachowaniem różnorodności posiłków, a przede wszystkim w taki sposób, aby spełniały wytyczne wynikające z Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 lutego 2016 roku w sprawie wyżywienia osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, Zarządzenia nr 23/17 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 3 kwietnia 2017 r. w sprawie realizacji wyżywienia osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz Zarządzenia nr 22/19 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie gospodarki żywnościowej w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej.

Przed wydaniem żywności z kuchni głównej do oddziałów mieszkalnych lekarz lub upoważniony przez niego pracownik służby zdrowia, bądź w przypadku nieobecności wyżej wymienionych – dowódca zmiany lub jego zastępca pobiera próby smakowe w celu kontroli wartości smakowych potraw i ich jakości pod względem zdrowotnym. Opinię dotyczącą wartości smakowej, jakości posiłku oraz zgodności przygotowywanych potraw z jadłospisem osoba upoważniona odnotowuje na odwrocie każdego jadłospisu przygotowanego dla osadzonych

żywionych według poszczególnych norm żywienia i diet. W przypadku zakwestionowania jakości przygotowanego posiłku osoba upoważniona podejmuje decyzję o wstrzymaniu wydania danej potrawy. Nie ma więc możliwości wydania z kuchni potraw niezdatnych do spożycia, o złej jakości zdrowotnej bądź wydawania posiłków nieświeżych bądź zepsutych.

21. Objęcie funkcjonariuszy ochrony oraz wychowawców superwizją grupową prowadzoną przez zewnętrznego eksperta

W mojej ocenie ewentualne objęcie funkcjonariuszy działów ochrony oraz penitencjarnego superwizją grupową prowadzoną przez zewnętrznego eksperta wymagałoby zmian systemowych w zakresie szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej.

Niemniej jednak informuję, że zagadnienia związane z profilaktyką stresu i wypalenia zawodowego funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej pozostają nieustannie w polu widzenia kadry kierowniczej Służby Więziennej. Tematyka ta jest włączana m. in. do szkoleń zakładowych. Nadto Przychodnia Medycyny Pracy Służby Więziennej w Bydgoszczy zajmuje się m. in. organizowaniem i prowadzeniem promocji zdrowia oraz profilaktyki zdrowotnej (programy zdrowotne, szkolenia, warsztaty, treningi), przeprowadzaniem interwencji po zdarzeniach stanowiących źródło silnego stresu, wizytacjami stanowisk pracy pod kątem stresorów psychospołecznych, badaniem środowiska pracy lub służby oraz psychoedukacją indywidualną oraz prowadzeniem działalności konsultacyjnej lub diagnostycznej w zakresie patologii zawodowej. Służba medycyny pracy organizuje w poszczególnych jednostkach podległych Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w Bydgoszczy dyżury psychologiczne, podczas których każdy funkcjonariusz lub pracownik może zgłosić się do psychologa. W przypadku odniesienia ran, kontuzji lub urazu psychicznego w związku z pełnieniem służby lub ze względu na schorzenie lub stan psychofizyczny pozostające w związku z pełnieniem służby funkcjonariusz może również zostać skierowany przez lekarza medycyny pracy na bezpłatny turnus profilaktyczno-zdrowotny, w którym bierze udział w czasie pełnienia służby. W ramach tegoż turnusu, są prowadzone działania interdyscyplinarne zgodnie z programem, który uwzględnia profilaktykę zdrowotną m. in. z zakresu fizjoterapii i profilaktyki psychologicznej, w tym redukcji stresu zawodowego, profilaktycznych działań interdyscyplinarnych, a w razie potrzeby także rehabilitacji mającej na celu eliminację stwierdzonych dysfunkcji zdrowotnych.

Na uwagę zasługuje fakt, że 71 funkcjonariuszy tutejszej jednostki, spoza działu penitencjarnego i działów terapeutycznych, posiada wyższe wykształcenie pedagogiczne, w tym

51 osób stanowią funkcjonariusze działu ochrony. Osoby te, z racji posiadanego wykształcenia, posiadają wiedzę na temat właściwego budowania relacji interpersonalnych i skutecznych metod radzenia sobie ze stresem, co niewątpliwie stanowi atut w ich codziennej służbie, a w szczególności w kontaktach interpersonalnych z osadzonymi.

22. Cykliczne włączanie do programów szkoleniowych funkcjonariuszy i pracowników cywilnych zagadnień związanych z międzynarodowymi standardami praw człowieka i prewencją tortur (w tym standardami i zaleceniami SPT i CPT), zakazem dyskryminacji (m. in. ze względu na niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną, pochodzenie), zapobieganiem przemocą seksualną i przemocą ze względu na płeć, komunikacją interpersonalną i deeskalacją napięcia w sytuacjach konfliktowych, sposobami radzenia sobie ze stresem, przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu, postępowaniem z osobami wymagającymi szczególnego nadzoru i pracy, z grupami wrażliwymi (np. z osobami starszymi, z niepełnosprawnościami, nie w pełni sprawnymi ruchowo, osobami z zaburzeniami psychicznymi, somatycznie chorymi), wczesnym wykrywaniem symptomów przemocy, praktycznym wykorzystaniem Protokołu stambulskiego, pracy z traumą i ofiarami przemocy

Wskazane wyżej zagadnienia będą stanowiły tematykę szkoleń podległej mi kadry, zarówno podczas szkoleń ogólnozakładowych, jak i szkoleń działowych, zwłaszcza funkcjonariuszy działów penitencjarnych, ochrony oraz terapeutycznych. Dla przykładu, na 2024 r. odbyły się i zostały zaplanowane szkolenia ogólnozakładowe o następującej tematyce:

- Zasady komunikacji sprzyjające układaniu właściwych relacji pomiędzy ludźmi,
- Postępowanie z osadzonymi skłonny do dokonywania prób samobójczych i autoagresji. Profilaktyka samobójstw i autoagresji,
- Standardy Europejskich Reguł Więziennych. Realizacja zaleceń CPT. Praworządne i humanitarne traktowanie osadzonych,
- Protokół stambulski oraz standardy ochrony praw człowieka i prewencji tortur,
- Reguły Postępowania z kobietami pozbawionymi wolności.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że cały raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Zakładu Karnego Nr 1 w Grudziądzu został w dniu 23 maja 2024 r. przeze mnie szczegółowo omówiony podczas odprawy kierownictwa jednostki. Zostały wówczas wydane polecenia do realizacji w tym zakresie.

Nadmieniam, że Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Bydgoszczy w jednej z korekt dokonał przekazania środków finansowych w wysokości 100 000,00 złotych na realizację tych zaleceń, które wymagały nakładów finansowych.

Z poważaniem

2024-07-19

DYREKTOR
Zakładu Karnego Nr 1 w Grudziądzu
Zastępca
mjr Sławomir Pawlik
ZASTĘPCA DYREKTORA

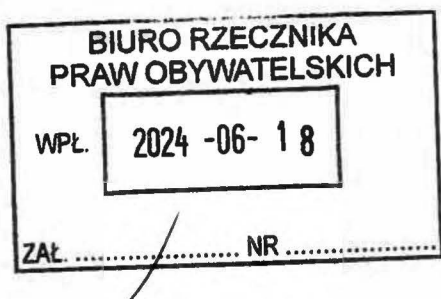
Załącznik – kserokopia dokumentacji medycznej 2 osadzonych – 1 zamknięty pakiet – tylko adresat

Wykonano w 5 egz.:

1. adresat + załącznik
2. Sąd Okręgowy w Toruniu, Wydział III Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych – do wiadomości, sygn. akt III Og 14/24
3. Biuro Kontroli Centralnego Zarządu Służby Więziennej w Warszawie – do wiadomości
4. Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Bydgoszczy – do wiadomości
5. a/a

OI.OP.4001.31.2024.PK
dot. KMP.571.13.2023.PB

Bydgoszcz, dnia 7 czerwca 2024 r.

Pan
Rafał Kulas
Dyrektor Zespołu
Krajowego Mechanizmu
Prewencji Tortur
al. Solidarności 77
00- 090 Warszawa

W nawiązaniu do pisma z dnia 17.05.2024 r. o znaku KMP.571.13.2023.PB, przy którym przekazano do tutejszego organu raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji w Zakładzie Karnym nr 1 w Grudziądzu (data wpływu: 20.05.2024 r.), gdzie w pkt. 7.2. zalecono Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w Bydgoszcy zapewnienie Dyrektorowi Zakładu Karnego nr 1 w Grudziądzu środków finansowych na realizację ujętych w raporcie zaleceń dotyczących funkcjonowania wspomnianej wyżej jednostki penitencjarnej informuję, że stosowne środki finansowe zostały niezwłocznie przekazane do Zakładu Karnego nr 1 w Grudziądzu. Kolejne środki będą przekazywane sukcesywnie, zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez jednostkę.

Zawiadamiam jednocześnie, że w związku z ujętymi w raporcie kwestiami dotyczącymi sposobu stosowania środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy Zakładu Karnego nr 1 w Grudziądzu wobec osadzonych ([REDACTED] w dniu 18.09.2022 r., [REDACTED] w dniu 27.01.2022 r.) powołałem zespół składający się ze specjalistów Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Bydgoszcy, w tym lekarza naczelnego Inspektoratu. Zespołowi powierzyłem zadanie wnikliwego zbadania i wyjaśnienia przedmiotowych sytuacji, jak i oceny praworządności i humanitaryzmu użycia środków przymusu.

Fakty płynące ze zgromadzonej na powyższą okoliczność dokumentacji wskazują, że środki przymusu bezpośredniego były użyte wobec osadzonych w sposób zasadny, praworządny i humanitarny. W analizowanych przypadkach wyczerpano wymogi ujęte w treści ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej z dnia 24 maja 2013 r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 383). W jednym badanych przypadków, w czasie stosowania środków przymusu bezpośredniego wobec osadzonej doszło do urazu jej prawej ręki. Osadzonej została zapewniona pomoc medyczna.

Zgodnie z opinią lekarza naczelnego tutejszego inspektoratu, postępowanie medyczne wobec osadzonej było właściwe. W sprawie tej, w związku z możliwością przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy Zakładu Karnego nr 1 w Grudziądzu, prowadzone było śledztwo przez Prokuraturę Rejonową w Grudziądzu (sygn. akt: [REDAKTED]). Postanowieniem z dnia 28.02.2023 r., w związku z brakiem danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego przez funkcjonariuszy, śledztwo umorzono.

W jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej pozostających w strukturze Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Bydgoszczy priorytetowo traktowane są kwestie poszanowania godności, jak i praworządnego oraz humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności przebywających w warunkach izolacji penitencjarnej. Podczas realizowanych w tym zakresie szkoleń funkcjonariuszom każdorazowo wskazuje się, że nie ma przyzwolenia na jakiegokolwiek przejawy łamania praw człowieka w jednostkach penitencjarnych. Zakaz stosowania tortur i okrutnego, niehumanitarnego czy poniżającego traktowania ma charakter priorytetowy, absolutny i bezwzględny. Powstające w tym zakresie wątpliwości są wyjaśniane w sposób bezstronny i transparentny. W trakcie regularnie przeprowadzanych inspekcji i wizytacji jednostek, specjaliści tutejszego Inspektoratu kontrolują w trybie nadzoru sposób realizacji tych zagadnień. Sformułowane w treści protokołu zalecenia, w miarę zasobu możliwości będą realizowane, a wskazana problematyka monitorowana.

Dyrektor Okręgowy
Służby Więziennej w Bydgoszczy
płk Andrzej Gniot

Wykonano w 2 egz.:

1. Adresat
2. a/a